

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра теорії культури і філософії науки

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС

МУЗЕЄЗНАВСТВО

рівень вищої освіти _____ другий (магістр) _____
галузь знань _____ 03 Гуманітарні науки _____
спеціальність _____ 034 "Культурологія" _____
освітньо-професійна програма ___ Культурологія _____
вид дисципліни _____ обов'язкова _____
факультет _____ філософський _____

Завідувач кафедри
теорії культури і філософії науки

 _____ (Дмитрій ПЕТРЕНКО)

Харків-2023

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

“ 19 ” 06 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МУЗЕЄЗНАВСТВО

рівень вищої освіти __ другий (магістр)

галузь знань __ 03 Гуманітарні науки

спеціальність __ 034 "Культурологія"

вид дисципліни __ обов'язкова

факультет __ філософський

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету

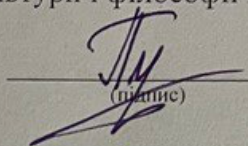
“24” червня 2023 року, протокол № 5

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри теорії культури і філософії науки Мархайчук Н.В., викладач кафедри теорії культури і філософії науки Іванова Н.В.

Програму схвалено на засіданні кафедри на засіданні кафедри теорії культури і філософії науки філософського факультету

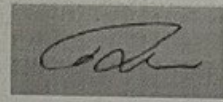
Протокол від “ 19 ” травня 2023 року № 12

Завідувач кафедри теорії культури і філософії науки

(підпис) Дмитрій ПЕТРЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Культурологія»

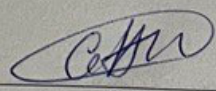
Гарант освітньо-професійної програми «Культурологія»

(підпис) Ярослав БЛИК
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією філософського факультету

Протокол від “ 15 ” червня 2023 року № 10

Голова методичної комісії філософського факультету

(підпис) Сергій ГОЛІКОВ
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Музеєзнавство» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Магістр

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 034 Культурологія

1. Опис навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти уявлення про генезу, розвиток та сучасний стан сучасного музею; естетичні стратегії музейних практик в контексті сучасної культури; магістральні процеси морфогенезу сучасного музею; досягнення наукового дискурсу щодо дослідження основних контекстів існування мистецтва в сучасній музейній культурі.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- **отримати знання** про *генезу та розвиток* музею; *головні поняття та категорії*, що описують музей та його існування в сучасній культурі; *основні концепції соціокультурних трансформацій*, що впливають на розвиток музейних практик;
- **набути здатність** *орієнтуватися* у процесах становлення та закономірностях розвитку музейних практик у міжнародному та національному контекстах; *розуміти* роль соціокультурних впливів на формування специфіки сучасного музею;
- **набути досвід (навички)** *аналізу* сучасних музейних проєктів / творів; *виявлення* сутності естетичних стратегій музеїв в контексті сучасної культури.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-й
Семестр	
1 (12)-й	-й
Лекції	
18 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
9 год.	год.
Лабораторні заняття	
0 - год.	год.
Самостійна робота	
93 - год.	год.
Індивідуальні завдання	
0- год.	

1.6. Заплановані результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути / удосконалити наступні компетентності та досягти таких результатів навчання:

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння предметної діяльності.

ЗК 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність розуміти основні теоретичні напрями, школи, концепції і теорії культури.

ФК 4. Здатність розуміти матеріальну та духовну цінність об'єктів візуального мистецтва різних історичних періодів та географічних ареалів у відповідному соціокультурному та інституційному контекстах.

ФК 5. Вміння орієнтуватися в етапах розвитку художньої культури та видах мистецтва.

ФК.7. Здатність розуміти процеси культурно-історичної динаміки візуального мистецтва.

Програмні результати навчання:

ПРН 7. Демонструвати знання з основних теоретичних напрямків, шкіл, концепцій, теорії і філософії культури.

ПРН 16. Використовувати знання, уміння і практичні навички в галузі культурології та суміжних гуманітарних галузей знання при проведенні культурологічних досліджень.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1.

Музеєзнавство доцифрованої доби.

Тема 1. Вступ до курсу. Категоріально-поняттєвий апарат. Культура вербальна / візуальна / аудіовізуальна. Візуальна культура та соціокультурний простір. Кінематограф, екранна культура, медіакультура, медіадизайн, мистецтво «нових медіа»: термінологічний дискурс. Основні історичні етапи розвитку музейної культури і мистецтва в контексті специфіки виробництва. Функції музею у структурі сучасних мистецтв. Форми і формати сучасних музейних практик.

Тема 2. Генеза музейних практик. Формування перших музейних практик та генеза візуального мистецтва. Становлення нового «візуального нарративу» в музейних практиках. Вербальне / візуальне в музейній культурі. «Іконічний поворот» та становлення музейної культури ХХ сторіччя. «Археологія музею» і «археологія мистецтва» як наукова проблема. Перші десятиліття ХХІ сторіччя в контексті новітніх музейних практик.

Тема 3. Хронологічні виміри існування музейного мистецтва у ХХ ст..

Презентація аудіовізуального продукту в контексті музейних практик: технологія та світогляд. Ключові віхи розвитку кінематографу та телевізійного мистецтва у ХХ столітті. Аудіовізуальні технології в музейних практиках та розвиток кіно і телебачення. Генеза часопросторових уявлень в музейних практиках. Особливості музейних хронотопів (ХХ

ст.). Трансформації соціуму та їх вплив на розвиток музейних практик. Поява і розвиток музеїв відеоарту у ХХ столітті.

Тема 4. Музейне мистецтво в контексті соціокультурної ситуації межі ХХ – ХХІ ст.

Презентація множинності авторських концепцій в музейних практиках другої половини ХХ ст. – початку ХХІ ст. Синдром суб'єктивності в авторських кураторських проектах. Структуралістські та постструктуралістські концепції музею. Реалізація «Я-стратегій» в кураторських практиках новітньої доби. Типологія основних кураторських стратегій мистецьких творів постмодерної доби.

РОЗДІЛ 2

Музей цифрової доби.

Тема 5. Еволюція музею і становлення дігiтального мистецтва. Постiндустріальне, постколоніальне та інформаційне / постінформаційне суспільство та їх вплив на трансформації традиційних музейних практик. Новий тип музейних технологій: відеомонітор, комп'ютерний екран, дисплей. Екранна, візуальна, медіальна та аудіовізуальна форма в музейних презентаціях. Нові кураторські практики і еволюція морфологічних структур мистецтва. Метаморфози статусу «реального» в музеї доби нових цифрових технологій. *Гіперреальність* як концепт у сучасному кураторському дискурсі. Спроби кураторського освоєння гіперреальних екранних світів. *Кіберпростір* як концепт у сучасному кураторському дискурсі. Інтернет та мультимедіа в музеї. Медіа-арт. **Автоматизація музейних презентацій та естетичні особливості комп'ютерного мистецтва.** Генеративний метод в цифровому зображувальному мистецтві. Симетрія, тайлінг, рендомізація в комп'ютерному мистецтві. Вірактualізм у сучасному комп'ютерному мистецтві.

Тема 6. Цифрова доба аудіовізуального / візуального мистецтва. *Цифровий живопис* в сучасному музеї. Історія розвитку. Основні художньо-естетичні особливості та соціокультурна обумовленість кураторства виставок цифрового живопису. *Цифрова графіка* в сучасній аудіовізуальній культурі. Основні художньо-естетичні особливості цифрової графіки та її соціокультурна обумовленість. *Цифрова скульптура*: історія розвитку та визначні твори. Основні художньо-естетичні особливості кураторських практик цифрової скульптури. *3D-анімація*. Мультіформатність музею на сучасному етапі. Медіамузика. Медіапреформанс. Візуальний театр.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Парадигми досліджень візуальної культури.						
Тема 1. Введення до дисципліни.		2				6

Тема 2. Феноменологічні методи у дослідженнях музейних практик		2	1			6
Тема 3. Аналітика візуальної перцепції в теорії гештальту та психоаналізі		2	1			8
Тема 4. Візуальні дослідження в контексті сучасного музею		2	1			8
Тема 5. Візуальна культура і (як) влада		2	2			8
Разом за розділом 1	48	12	5			36
Розділ 2. Візуальна культура в контексті теорії образу						
Тема 6. Реконструкція історико-культурних репрезентацій в мистецтвознавчих дослідженнях		1	1			16
Тема 7. Теорії фотографії		1	1			16
Тема 8. Образ-рух		2	1			6
Тема 9. Образ-час		2	1			19
Разом за розділом 2	42	6	4			57
Усього годин	120	18	9			93

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до теорії візуальної культури	1
2	Феноменологія візуальної культури	1
3	Психоаналітичні дослідження візуальної культури.	2
4	Дослідження стратегій бачення в мистецтвознавстві.	2
5	Парадигми дослідження фотографії	2
6	Теорії кіно	1
	Разом	9

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання першоджерел та наукової літератури	77
2	Написання есе на завдану тему	16

	Разом	93
--	--------------	-----------

5. Завдання для самостійної роботи

Для оволодіння матеріалом курсу окрім аудиторної роботи значна увага приділяється самостійній роботі. Самостійна робота студента є основним способом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових аудиторних занять, і є невід'ємною складовою процесу вивчення конкретної дисципліни. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять.

Основні види самостійної роботи студентів. Підготовка до аудиторних занять, до проміжного й підсумкового контролю знань відбувається згідно робочої програми. Під час підготовки передбачається ознайомлення та анотування (конспектування) навчальної літератури, робота з ілюстративним матеріалом, перегляд навчальних та художніх відеофільмів, складання тез до питань семінарських занять.

№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	Опрацювання (анотування) першоджерел та наукової літератури	6
2	Опрацювання (анотування) першоджерел та наукової літератури	12
3	Опрацювання (аналіз, інтерпретація) візуальних джерел	12
4	Опрацювання (аналіз, інтерпретація) візуальних джерел	12
5	Опрацювання (аналіз, інтерпретація) візуальних джерел	22
6	Виконання контрольної роботи з ключових аспектів теми	18
	Разом:	93

6. З курсу передбачена **контрольна робота**. Контрольні роботи, що виконуються під час СРС – це завдання, які передбачають самостійне виконання студентом навчального завдання на основі засвоєного теоретичного матеріалу. Контрольна робота є однією з обов'язкових форм проміжного (модульного) контролю, яка виявляє рівень навичок самостійної роботи з літературою, аналізу проекту / твору тощо (приблизний перелік тем оновлюється відповідно до потреб / зрілості студентів). Контрольні роботи повинні надаватися студентами для перевірки в установлені графіком навчального процесу строки. Позитивно оцінена контрольна робота є одним із видів обов'язкових навчальних робіт, за результатами виконання яких студент отримує допуск до семестрового контролю. Результати контрольної роботи враховуються при виставленні підсумкової оцінки. Контрольні роботи, які визнані викладачем *незадовільними*, повертаються студенту для повторного виконання. У такому разі викладач обґрунтовує невідповідність роботи критеріям оцінювання та надає термін для її доопрацювання.

7. Методи контролю

Поточний контроль

- Оцінка знань студентів за контрольними програмними питаннями поточної та попередніх тем.
- Оцінка за виконання практичних завдань
- Експрес-тестування за ключовими аспектами тем курсу.

Підсумковий контроль (залік)

Перевірка розуміння студентами теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатність творчо використовувати накопиченні знання та вміння.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Залік	Сума
Відвідуван		Розділ 1		Розділ 2			Контроль-на робота	Індивідуальне завдання	Разом		
Л	С	T1	T2	T3	T4	T5					
5	5	10	10	10	10	10	-	-	60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	незараховано

5. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Алфьорова З. Етимологічна реконструкція поняття «візуальні мистецтва». *Культура України : зб. наук. пр. X., 2007. Вип. 19 : Мистецтвознавство. Філософія. С. 78-86.*
2. Алфьорова З. Кіберкультура як складова постмодерної культури. *Соціокультурні комунікації в інформаційному суспільстві : матеріали міжнар. наук, конф. [21-22 листоп. 2003 р]. X., 2003. С. 11-12.*
3. Алфьорова З. Межі видимого. Становлення візуального мистецтва: монографія. X. : ХДАК, 2008. 267 с.
4. Алфьорова З. Візуальні коди сучасності. *Традиційна культура в умовах глобалізації:*

проблема наслідування культурного коду нації : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. [21-22 груд. 2006 р.]. Х., 2006. С. 14-17.

5. Балашова О. Медіа у трансформаціях сучасного художнього ринку. *Галерея. 2008. № 3–4 (35–36), С. 66–68.*
6. Берджер Дж. Як ми бачимо. Харків : IST Publishing, 2021. 178 с.
7. Бойлен Л. Візуальна культура. К.: ArtHuss, 2021. 208 с.
8. Ейзенштейн С. Про будову речей. Естетика кіномистецтва. К., 1974. С. 121-173.
9. Зубавіна І. Екранна культура: філософські інтенції сучасної теоретичної думки. *Художня культура. Актуальні проблеми: Зб. наук, праць. Вип. II. Київ: АМУ, 2005. С. 59-74.*
10. Зубавіна І. Нові екранні технології: специфіка комунікативної дії. Віртуалізація світу як стратегія «нуль дистанції». *Сучасне мистецтво. Зб. Ін-ту проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. Вип. I. К.: «Акта», 2004. С. 246-241.*
11. Зубавіна І. Час і простір у кінематографі. К. : Інститут проблем сучасного мистецтва АМУ 2008. <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=2137>
12. Ландяк О. Медіа-арт в контексті сучасного екранного мистецтва. <http://oaji.net/articles/2015/1739-1431380022.pdf>
13. Левченко О. Зміна парадигми аудіовізуальних мистецтв у ситуації експансії цифрових технологій. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво, 2, 42-52.*
14. Мархайчук Н. Сучасна сучасність: уточнення до розуміння дефініції «сучасне мистецтво». *Дизайн-освіта 2007: Зб. матер. Міжнар. наук.-метод. конф. Х., 2007. С. 74-78*
15. Моженко М. Дигіталізація медіа і сучасна аудіовізуальна культура. *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство, 33, 91-98.*
16. Скуратівський В. Екранні мистецтва у соціокультурних процесах ХХ століття: генеза, структура, функція : у 2 ч. Ч. II. Київ : Іван Федоров, 1997. 240 с.
17. Соломатова В. Специфіка аудіовізуального дискурсу в дигітальній культурі. *Питання культурології. 201. Вип. 35, С. 68-76.*
18. Хоменко І. Псевдоевристичні форми авізуального і аудіовізуального мистецтва: проблема впливу на аудиторію. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету., 2003. Вип. 21. С. 181– 185.*
19. Чміль Г. Екранна культура: плюральність поглядів. Х. : Крук, 2003. 336 с.
20. Carlson W. A. Critical History of Computer Graphics and animation. College of Arts of the Ohio State Un-ty. — Ohio State Un-ty. — 2003.
21. Leavitt R.. Artist and Computer. N. Y.: Yarmony Books, 1976.

Допоміжна література

1. Freedberg D. The Power of Images: Studies in the Hsistory and Theory of Response. Chicago: University of Chicago Press, 1989. 560 p.
2. Mirzoeff N. What is visual culture? The visual culture. Reader / edited by N. Merzoeff . L., N.-Y.: Routledge, 1995. P. 3–13.
3. Алфьорова З. До питання про екран у майбутньому. *Сучасний стан українського мистецтвознавства та шляхи його подальшого розвитку : матеріали наук. конф. К., 2000, С. 124-126.*

4. Брюховецька О. Візуальний поворот у культурі і культурології. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/15232/Briukhovetska_Vizualnyi_povorot_u_kulturi_i_kulturolohii.pdf?sequence=1&isAllowed=y
5. Вишеславський Г., Сидор-Гібелінда О. Термінологія сучасного мистецтва. Означення, неологізми, жаргонізми сучасного візуального мистецтва України. Париж-Київ, 2010.
6. Ганжа В. Білл Віола “Я не вибирав відео арт, це він обрав мене”. *Art Ukraine*. 2012. № 3 (28). С. 70–72.
7. Гомперц В. Що це взагалі таке? 150 років сучасного мистецтва в одній пілюлі. К., 2017.
8. Госейко Л. Історія українського кінематографа. / Пер. з фр. Київ: «Кіно-Коло», 2005.
9. Зубавіна І. Екранна культура: засоби моделювання художньої реальності. Київ : Інтертехнологія, 2006. <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=1793>
10. Мархайчук Н, Мосенцева Д. Візуальна мова відеоарту: генеза та розвиток. *Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали всеукр.наук.-теорет. конф. молодих учених, 22–23 квітня 2021 р. / За ред. проф. В. М. Шейка та ін.* Харків : ХДАК, 2021. С. 208-209.
11. Мархайчук Н., Родзевська В. Трансформації виражальних засобів сучасного кіно під впливом явища Product Placement. *Постать митця у векторі сучасних художніх трансформацій: український вимір: зб. тез. Х., ХДАДМ.*
12. Павлова О. Візуальна культура та повсякденність доби постмодерну <file:///E:/Downloads/146893-316667-1-SM.pdf>
13. Побожій С. Відеоарт як технологія само ідентифікації художника http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:qzffkpY37WwJ:irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu.gov/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/sfr_2014_7_14.pdf+&cd=3&hl=ru&ct=clnk&gl=ua
14. Ривліна В. Дискурс культур у нових медіа. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Соціальні комунікації, 12*, 67-74.
15. Сидор-Гібелінда О. Природа відео-арту – погляд Вуді Васулка. *Terra incognita. Сучасне візуальне мистецтво. 1994. № 1–2.* С. 99
16. Сидоренко В. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань. К., 2008
17. Степанов В. Соціокультурний простір сучасності. *Вісник ХДАК. Вип. 43. 2014.* С. 104-110.
18. Художні практики початку XXI століття: новації, тенденції, перспективи: збірник наукових праць. К., 2019. Вип. 1.

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНТЕРНЕТ ДЖЕРЕЛА

19. Аветисян А. Мапа візуальних студій. *Гілея: Філософські науки. Вип. 112.* С. 241-244. http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:swuLiPhxanwJ:www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu.gov/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/gileya_2016_112_58.pdf+&cd=3&hl=ru&ct=clnk&gl=ua
20. Відкритий архів українського медіа-арту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mediaartarchive.org.ua/about/>
21. Вплив класичного мистецтва на кіно та фотографію <https://culturalproject.org/lectures/kino-klasycne-mystectvo>

22. Дорош М. Як відеоарт боровся з телебаченням. <https://ms.detector.media/onlain-media/post/7001/2012-06-09-yak-videoart-borovsya-z-telebachennyam/>